

Mechanisace.

(Podle zahraničního tisku.)

Úvod.

Každá válka je širokým pokusným polem pro přezkoušení zásad válečné doktriny dané doby a zároveň východiskem pro vypracování doktriny pro budoucnost.

Po válce se obyčejně přepracovávají a vydávají nové předpisy a oficiální směrnice; silně oživuje i vojenská literatura, pokoušející se těžiti z válečných zkušeností a položití zásady budoucí války.

Nicméně oficiální předpisy většinou se vyslovují opatrně, zasměňávají jen zcela určité a konečné zkušenosti válečné a jen málo nahlíží do budoucnosti i nedostatečně předvídají, co se v ní bude dítí.

Objeví-li se nějaký nový prostředek nebo nová taktická myšlenka mezi dvěma válkami, a není-li válečné zkušenosti s tímto prostředkem anebo s touto myšlenkou, chovají se k nim oficiální předpisy obyčejně velmi opatrně, ba i nedůvěřivě.

Tak na př. jenom těžké zkušenosti z rusko-japonské války vedly k pochopení síly kulometů a k ocenění taktiky zakrytých palebných postavení dělostřeleckých.

Nedostatečné ocenění mohutnosti dělové palby (zvláště těžkého dělostřelectva*) před světovou válkou bylo jednou z příčin, že se válka, o které se mysli, že bude krátká a veskrze manévrová, rychle proměnila v posiční na dlouhých, souvislých a stále silněji a silněji opevňovaných posicích.

Velitelství obou válčících stran ve snaze vzkřísiti manévr, rychlost i překvapení, počala užívati rozmanitých taktických metod, ale bez rozhodného výsledku; ani soustavné dělostřelecké přípravy, ani jednoduché a dvojité průlomy, ani konečně plynové útoky nemohly způsobiti tolik želaný převrat v charakteru války.

Jak obrazně píše profesor Gerua v svém díle „Armáda — stroj“^{***}) „místo širokých průchodů, do nichž měl útočník vniknouti a z nich

*) Zvláště měla-li některá strana převahu těžkého dělostřelectva.

***) „Ruský invalida“ — Paříž.

manévrovatí k rozhodnému zničení sil obráncových, vznikaly jen kapsy, pytle; fronty se prohýbaly a znova ztuhly“.

Obrat nastal teprve tehdy, když na bojiště byly zavedeny tehdy nedávno vynalezené tanky; ale nedokonalá konstrukce (váha, malá pohyblivost a j.) a poměrně malé množství tanků nemohly poskytnouti dostatečných a zcela určitých závěrů pro taktiku budoucnosti.

Svou úlohu „raziti cestu pěchotě“ vyplnily tanky skvěle a na př. v bitvě u Armentières anglická pěchota v síle 60.000 lidí ztratila celkem 1200 lidí, což je nebývale nízké procento; je pravda, že toho bylo dosaženo jen s velikými ztrátami na tancích, jež dosahovaly čtvrtinu celého počtu.

Za dvě léta válečných zkušeností s tanky přijalo vrchní velení zcela správnou myšlenku o nutnosti používati tanků nikoli po malých dávkách, nýbrž hromadně; veliké ztráty na tancích určitě ukázaly, že rozhodných úspěchů lze dosíci jen s tou podmínkou, že se budou tanky hromadně vyráběti a neustále dopravovati na frontu k doplnění ztrát.

Francie a Anglie učinily na rok 1919 velikou objednávku tanků u svého průmyslu; nicméně konec války přerušil bojové zkušenosti s tanky a válka nedala tedy konečných i přesvědčivých závěrů pro budoucnost, pokud jde o techniku i taktiku tanků.

Po válce se věnuje otázkám obrněných vojsk a mechanisace čím dále tím větší pozornost; zvláště mnoho pracují v tomto oboru Anglie a Spojené státy severoamerické.

Zvláštní zeměpisná poloha těchto států, silně vyvinutý průmysl a patrně i dostatek peněz, věnovaných na to vedou jak k rozsáhlým pokusům s mechanisovanými jednotkami (organisačně taktickým i technickým), tak i k intensivnějšímu skutečnému mechanisování vojsk než kdekoliv jinde.

Technika obrněných sil v poválečných letech značně pokročila. Stoupla značně rychlost strojů, způsobilost překonávati terénní překážky, radius činnosti vzrostl, zmenšila se viditelnost a značnou měrou i váha. To vše velmi silně rozšířilo bojové možnosti strojů.

Konstruktéři tanků snaží se o stále větší lehkost a pohyblivost, o menší rozměry a slabší obrnění proti střelám a střepinám. Tak na př. poslední americký tank má 37mm dělo a kulomet, oba důmyslně umístěné v jediné nízké otáčivé věži; posádka jsou 2 lidé; zásoba pohonných hmot dává radius činnosti 100 km při největší rychlosti 25 km za hodinu. Váha všeho všudy 78 t.

V Anglii byl sestrojen lehoučkový kulometný tank, zvaný „tankette“ („tančík“) — a podle konstruktéra Martelem. Jednomístný tančík váží jen 2½ t, je široký 2 kroky a dlouhý 3 kroky; kulometník je chráněn pancířem zředu a po stranách; shora je odkryt; rychlost 400 kroků za minutu.

Kromě jednomístných jsou i dvoumístné tančíky, dvakrát větší a těžší.

První objevení tančíků na manévrech působilo dojem, že se po poli plazí nějaká živá, kovová zvířata, noví tvorové...*)

*) V. Gerua: „Armáda — stroj“.

Na velkých manévrech r. 1929 v Anglii osvědčily se tančíky výborně.

Co se týká organizačních a taktických stránek mechanisovaných a obrněných sil, poznamenáváme:

V Anglii v rozsáhlé a bouřlivé kampani pro vypracování organizační a taktické doktriny mechanisovaných vojsk dodnes soupeří spolu stoupenci dvou směrů: jeden vidí v stroji přelom v taktice a sní o budoucích samostatných, úplně mechanisovaných a obrněných armádách, které by mohly plně uplatnit své možnosti, nedbajíce obyčejné pěchoty, obyčejného dělostřelectva a jezdeckta.

Tak na př. hlavní stoupenec tohoto směru, nadaný spisovatel plk. Fuller chtěl by míti již za 15 let šest úplně mechanisovaných divisí. Druhý, mírnější směr považuje obrněné síly a mechanisaci sice za velmi užitečné a důležité činitele, ale přece jen za doplněk dosavadních armád.

V oboru obrněných sil a mechanisace pracuje energicky též anglické ministerstvo války: r. 1927 byl vydán „Prozatímní polní řád pro tankové a aut. obrněné oddíly“. Zvláštní dlouhé pokusy s mechanisovanými oddíly se konaly na zkušebním cvičišti Salisbury Plain; v r. 1929 vyšly směrnice pro téměř zcela mechanisované oddíly pod názvem „Mechanized and Armoured Formations“. Anglický předpis o tancích z roku 1927 je již zcela proniknut myšlenkou, že tanky nejsou jen doplňkem pěchoty, nýbrž samostatnou zbraní, která může jak podporovati pěchotu a jezdeckto, tak i sloužiti za palebnou zálohu v rukou vyššího velitele.

Předpis nepovažuje za nutné, podřizovati tanky vždycky velitelům pěchoty, nýbrž jen v některých případech, kdy je třeba těsné spolupráce, připouští přidělování tanků pěším brigádám, ba i praporům.

Podle některých dat lze souditi, že směrnice „Mechanisované a obrněné formace“ pojednává o samostatných operacích větších obrněných svazů. Svazy ty se patrně dělí na lehké (pro převědy a pronásledování) a těžké (pro údernou činnost), při čemž podle situace mohou se jim přidávati i jiné druhy zbraní.

V číslech „Army Quarterly“ (říjen 1929 a leden 1930) objevila se velmi zajímavá stať plk. Fullera „One hundred problems on mechanisation“, která je jakýmsi podrobným příkladem taktiky částečně mechanisované armády. Jak tato stať, tak i některé jiné, pojednávají o mechanisaci, budou níže probrány.

Pokud lze z literatury souditi, není ve Spojených státech dělení na lehké a těžké obrněné jednotky, jako v Anglii, nýbrž mechanisovaná skupina vojsk je jednotný mohutný svaz všech druhů zbraní, při čemž tanky dominují.

V novém předpise o boji útočné vozby ve francouzské armádě (1930) jsou tanky definovány jako zbraň doprovázející pěchotu, která má svou zvláštní organizaci a které se, je-li třeba, přidávají i vyšším jednotkám.

Bojová úloha tanků je výhradně ofensivní; úspěch operace se zajišťuje co nejtěsnější spoluprací tanků s útočící pěchotou. Roty tanků se podřizují velitelům pěchoty.

V novém Polním řádu r u d é a r m á d y (1929) stojí, že se hlavní část tanků přidává jako podpora pěchotě. Nicméně předpis připouští i detašování k samostatnému boji s nepřátelským dělostřelectvem, s nepřátelskými štáby a zálohami.

Obyčejně se přiděluje 1 tankový prapor na 1 pěší divisi.

Oddíly tanků se zpravidla podřizují velitelům pěchoty, jejichž jednotky podporují.

V Německu se rovněž věnuje mechanisaci vážná pozornost. Všechny dnešní taktické úlohy o použití tanků se opírají hlavně o anglické tankové předpisy.

Přecházíme nyní k rozboru statí o mechanisaci z posledních čísel „Army Quarterly“.

Sto úloh z mechanisace.

(One Hundred Problems on Mechanisation.)

Autor, plukovník Fuller, poukazuje na nedostatek oficiálního vodítka pro částečně mechanisované svazy a předkládá čtenářům svých „sto úloh“, při čemž upozorňuje, že se nijak nesnaží dátí konečná řešení, neboť ta vyžadují ještě důkladného rozboru a četných pokusů; vyslovuje i naději, že II. díl anglického Polního řádu bude náležitě přepracován a bude obsahovati i otázky částečné mechanisace; nebo snad bude vydán zvláštní, třetí díl polního řádu.

Svých sto úloh seskupuje autor v tyto hlavy: mechanisace a principy války, strategické a taktické úlohy (všeobecné, organizace, přezvědy, zajištění, obrana, útok, posícní válka, noční operace); stať končí paragrafem o využití civilních automobilů za války a o užití obrněných prostředků k potlačení vnitřních nepokojů.

Nemaje pro nedostatek místa možnosti vyjmenovati všech sto úloh, seskupím nejzajímavější a nejdůležitější závěry autorovy podle nejdůležitějších oborů.

Mechanisace a principy války.

Operují-li obrněné síly proti mechanisovanému nepříteli v terénu vhodném pro činnost mechanisovaných vozidel, dosahují značných výhod pro pohyblivost a nezranitelnost, jež usnadňuje potřebná soustředění, rychlost a překvapení.

Operují-li proti sobě dva částečně mechanisované protivníci, je nejdůležitější věcí účelně rozdělití síly. V tom případě nemechanisované jednotky operují na terénu pokrytějším a rozeklanějším, kdežto mechanisované jednotky operují v snadnějším terénu, využívají své pohyblivosti a snaží se bít nepřítel na křídlech a v týlu.

Jsou-li oba protivníci úplně mechanisovaní (tedy stejně pohybliví), bude hlavní zárukou úspěchu překvapení, dosažené rychlým soustředěním sil proti bodům, vyhlédnutým pro úder.

Otázky strategie.

Jednou z úloh strategie je umění manévrovati před bitvou. Pro manévr mechanisovaných vojsk mají nesmírný význam železnice a

silnice. Poněvadž pohyb mimo cesty byl dříve obtížný, fronta obyčejně tyl kryla. Mechanisovaná vojska, usnadňující pohyb mimo cesty, značně zvětšují možnosti bočných a křídelních útoků. Větší zranitelnost komunikací vyžaduje i většího jich zajištění. Pro mechanisované jednotky je nesmírně důležitou otázkou zásobování pohonnými hmotami. Budoucí válka se jeví autorovi svým charakterem podobnou válce na moři plném ostrovů a útesů — a jestliže pro plachetní lodi neměly komunikace tak velkého významu, stoupl jejich význam pro lodi parní.

Se zvětšením možnosti mechanisovaných vojsk bude se měniti i význam opevnění; vyroste význam přirozených překážek a důležitost obrany obydlených míst a lesů. Pravděpodobně se užije sрубů (blokhausů) a Martelových věží, jakož i minových polí.

Větší pohyblivost vojsk a rychlost operací budou vyžadovati i rychlých rozhodnutí, jednoduchých rozkazů i čím dále tím větší iniciativy podřízených velitelů.

Všeobecné taktické zásady.

Se stoupajícími možnostmi pohybu mimo cesty bude se taktika lineárních front měniti v taktiku ploch, ježto lineární fronty nebudou již tak úplně kryti tyl; proto nutno pomýšleti již na zajištění se všech stran.

Terén bude třeba posuzovati s hlediska možnosti operací obrněných (mechanisovaných) a obyčejných vojsk; to nutno bráti v úvahu i při stanovení pásem činnosti a při společných akcích mechanisovaných a obyčejných vojsk.

Užití pouhých tanků (bez pěchoty) je oprávněno v těchto případech: a) při útoku na nepřátelský tyl nechráněný dělostřelectvem; b) pod ochranou dymných clon, v soumraku a v noci. Všeobecně říkajíc: tanky potřebují dělostřelecké ochrany.

Pěchota může operovati sama v hornatém a lesnatém terénu, kde se nedá s úspěchem využití obrněných vojsk.

Vzhledem na to nutno od základů změniti výcvik pěchoty a cvičiti ji hlavně v boji v terénu rozeklaném, v horách, lesích, vychovávati u pěchoty uvědomělé patrače (skauty) a znamenité střelce.

U mechanisovaných sil se plní jednotlivé úkoly takto: přezvědy se provádějí obrněnými automobily a letadly; zajištění se provádí samohybným dělostřelectvem a protitankovými zbraněmi; obrana a útok lehkými a středními tanky; pronásledování — rychlými obrněnými stroji, jejichž typ není dosud sestrojen.

V smíšených (mechanisovaných i nemechanisovaných) svazech je největší obtíží vhodné regulování rychlosti pohybu jednotek, majících různou pochodovou rychlost.

Autor doporučuje organisovati pohyby takto: pro mechanisovaná vozidla nutno vyhraditi zvláštní cesty, hlavně na křídlech proudů; zvláště obrněné síly, přidělené předvojům, pohybují se po jejich obou stranách (dovoluje-li to terén) nebo v mezeře mezi předvojem a valným vojem. Ostatní obrněné síly jdou za zadním vojem; vyražejí mnohem později než zadní voj a pohybují se několikakilo-

metrovními posuny. Je-li nutno vysunouti obrněné síly dopředu, musí jim ostatní síly ihned učiniti na cestách místo.

Zásobování.

Kdežto u armád starého typu bylo zásobování dostatečně kryto frontami, při mechanisovaných silách hrozí týlu velké nebezpečí — otázka zajištění týlu nabývá nesmírného významu, neboť bez pohybných hmot nejsou mechanická vozidla k ničemu.

Polní sklady a pohyby mezi nimi musí býti pevně zajištěny. K doplnění zásob pohonných hmot nutno učiniti všechna opatření; na nepřátelském území nutno zabavit všechny sklady pohonných hmot, nádrže, čerpací stanice a doplňovati si zásoby.

Přezvědy.

Přezvědy dělí autor na strategické a taktické, při čemž první (t. zv. zvědy) hledají nepřítele, kdežto druhé před ním zajišťují. Zvědy se konají letectvem a přezvědy taktické jezdeckem a obrněnými automobily.

Za dnešních poměrů budou obrněná auta novým pásmem přezvědu, vyplňující mezeru mezi leteckými a pozemními jezdeckými přezvědy. Obrněné automobily, konající strategické i taktické přezvědy, prozkoumají při své pohyblivosti též všechny potřebné cesty.

Velká pohyblivost mechanisovaných vojsk, která jim dovoluje rychle měniti stanoviště (zvláště v noci), nutí nejen k tomu, nalézt mechanisované vojsko, ale i k tomu, udržeti s nimi stálý a těsný dotyk. K takovému neustálému pozorování nepřítele zvláště se hodí obrněné automobily.

Vzhledem k tomu, že terén má pro bojové operace mechanisovaných vojsk veliký význam, stoupla značně i důležitost průzkumu terénu, který se musí prováděti dopodrobna, podati charakteristiku prostorů hodících se pro manévry toho neb jiného druhu vojska.

Autor zcela správně poukazuje na to, že je důležité vydati zvláštní mapy pro mechanisovaná vojska,*) z kterých by velitelé mohli předem vyčísti, kde mohou mechanické stroje projíti, kde se mohou pohybovati jen pomalu a kudy vůbec neprojedou.

Dosavadní mapy nestačí pro mechanisovaná vojska a podle názoru plk. Fullera první armáda, která zavede ony zvláštní mapy pro mechanisovaná vojska, bude míti ve válce velkou výhodu.

V době bojů, kdy je tak důležité stanoviti situaci a sílu nepřítele, hodí se velmi dobře obrněné automobily a lehké tanky; vyhledávše nepřítele, mohou bojem získavati zprávy a přikázeti nepříteli ve sbírání zpráv o nás.

Je nejvšoběžně důležité, aby velitelé dostali získané zprávy včas.

Ježto drátové spojení velmi snadno podléhá poruchám, budou se v budoucnosti dodávati zprávy hlavně radiem a obrněnými automobily, které často nahradí jezdecké posly.

*) Tato otázka je blíže probrána v recenzi stati poručíka V. Micklama „The mechanance map“.

Při velmi pohyblivých operacích a vzhledem k tomu při rychle se měnící situaci musí býti zpravodajští důstojníci výborně obeznáni se situací a záměry velitelů. Často se jim nepodaří poslati podrobné zprávy, a ježto velitelé musí hlavně znáti nepřátelskou situaci v daném okamžiku, bude užitečné, bude-li zpravodajská služba hlásiti šifrovanými radiotelegramy čtverce mapy (squares mapes), obsazené nepřítelem, zároveň s písmenem, udávajícím sílu nepřitele a způsob jeho činnosti. Na př. A—silný, B—slabý, C—útočí, D—ustupuje, E—postupuje na východ.

Zajištění.

V u b y t o v á n í. Ježto mechanisace skýtá neomezeně příznivé možnosti pro p ř e k v a p e n í a bojiště nebude míti tak určitých front, jak tomu bylo dříve, otázky zajištění nabývají neobyčejné důležitosti.

Nyní se již armáda nikdy nemůže považovati za bezpečnou, neboť může býti napadena z velmi značné vzdálenosti ze vzduchu a také ze značné dálky obrněnými stroji.

V budoucnosti i tábory, sklady a jiná důležitá zařízení, ležící na sta i více kilometrů od fronty, musí býti chráněny nejen před leteckými útoky, ale i před nájezdy obrněných automobilů i obyčejných automobilů s pěchotou.

Stáby a jiná týlová zařízení musí býti umístěny v prostorech, nehodících se pro útoky obrněné vozby i skrytě před nepřátelským pozorováním.

Dřívější způsob zajištění předními strážemi, majícími za úkol poskytnouti odpočívajícím vojskům čas, aby se připravila k boji, dnes již nestačí.

Dnešní čára zajišťovacích prvků, která má chrániti před mechanisovanými vojsky, musí býti posunuta značně daleko vpřed a zesílena protitankovými zbraněmi a dělostřelectvem. Před touto linií musí býti clona obrněných sil a před těmito silami letecké přezvědy.

Zajištění musí býti velmi pružné a schopné čeliti útokům různého druhu; síla odporu zajišťovacích oddílů musí se zakládati na těsné spolupráci různých druhů vojsk.

Pochody.

Ježto na pochodu budou proudy velmi zranitelné a citlivé na bočné útoky a útoky z týlu, vedené mechanisovanými vojsky a jednotlivými automobily, bude nyní pohyb v divisních proudech nevýhodný; lepší bude pohyb v krátkých, na př. brigádních proudech, složených ze všech druhů vojsk.

Při pochodu vysílají se obrněná (nebo není-li jich, obyčejná) auta dostatečně daleko kupředu, na boky a do týlu, aby hlásila o nepřátelském přiblížování.

Je-li střetnutí s nepřátelskými obrněnými silami možné, bude nutné dáti předvoji také obrněná vojska, při čemž se obrněná auta posílají dopředu, protitankové zbraně se rozdělují tak, aby mohly brániti nepřátelskému přiblížování, kdežto tanky držíme pohromadě.

Velmi důležité jsou bočné voje z obrněných aut, podporovaných potřebným množstvím tanků.

Zadní voje (při ústupu) je také dobře zesilovati mechanizovanými vojsky, které se musí snažit, aby nepřítel vlákaly do pasti a do situací, vhodných pro náhlé útoky.

Ochrana týlových zařízení závisí na tom, jak silně jsou kryta, a pak na terénu; je žádoucí zařizovati je v místech, nepříhodných pro útok obrněnými vojsky, při čemž se nesmí zapomínati ani na zajištění z týlu.

Autor, pojednávaje o zajištění pěchoty a dělostřelectva před útoky obrněných vojsk, vyslovuje tyto názory: pěchota musí se chrániti protitankovými zbraněmi — těžkými kulomety nebo lehkými děly; v budoucnosti bude lehké dělostřelectvo blíže u pěchoty a bude tvořiti jakési protitankové tvrze, do kterých se může pěchota při útoku nepřátelských tanků uchýliti.

Dělostřelectvo třeba chrániti těžkými kulomety, které budou postřelovati hluché prostory a budou chrániti boky a týl baterií. Velkou důležitost při zajištění operací mají letecké prostředky. Zajištění dosáhneme především převahou ve vzduchu, pak zjištěním nepřítelů a pak útoky letectva na jeho síly.

V oboru zajištění musí letectvo, protiletadlová obrana a obrněné automobily spolu pracovati v těsném souladu; obrněné automobily se pohybují pod ochranou letectva a samy pak kryjí protiletadlovou obranu.

Velikým činitelem zajištění je noční temnota a umělé zamlžení.

Pod ochranou noci mohou býti obrněná vojska přesunuta za jednu nebo dvě hodiny na mnoho kilometrů a úplně zmásti zpravodajskou službu protivníkovu.

Umělý dým a mlha mohou se hoditi zvláště při střetnutí obrněných sil obou stran. Dýmová clona nejen oslepí nepřítel, ale umožní provéstí nutné menší přesuny sil.

K zajišťovacím opatřením počítá autor právem i klamání nepřítel; k tomu se může hoditi: klamné soustředění sil, klamné přesuny, ústupy, pohyby prázdných automobilů a j. (Příště dále.)

Podplukovník Josef Hloušek:

Výrobní soběstačnost, její důležitost pro obranu státu a jak jí stát může dosáhnouti.

(Dokončení.)

5. Politika finanční.

Každá výroba má nezbytně potřebí kapitálu zařizovacího a provozovacího a vedle toho i úvěru.

Bude proto cílem politiky finanční tvoření kapitálu, aby si stát utvořil i silnou finanční basi své existence a pro její uhájení.